

Innst. 60 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:123 S (2011–2012)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen og Ulf Leirstein om innføring av lyd- og bildeopptak ved alle norske domstoler

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen og Ulf Leirstein fremmet 23. mai 2012 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeid med innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene og fremme forslag med en finansieringsmodell for slik innføring.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Odin Adelsten Bohmann, fungerende leder Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og Siv Aida Rui Skattem, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til at domstolene er inne i en krevende periode med økende saksinngang. Komiteen viser til at både Domstoladministrasjonen og regjeringen har gjort vesentlige grep for å effektivisere saksavviklingen.

Komiteen viser til departementets vurdering av det fremlagte forslag (se vedlagte brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 19. oktober 2012) hvor det uttales at lyd- og bildeopptak i domstolene har mange gode grunner for seg. Komiteen har merket seg at statsråden i sitt svar viser til Prop. 141 L (2009–2010) Endringer i straffeprosessloven mv. hvor departementet uttalte følgende om lydopptak i straffesaker:

«Etter departementets syn taler rettssikkerhetsgrunner for at forklaringer avgitt under hovedforhandlingen i straffesaker bør sikres for ettertiden. Opptak av lyd, eventuelt sammen med bilde, gjør det mulig med konfrontasjon dersom forklaringen i ankeinstansen avviker fra det som er forklart tidligere. Opptak vil også kunne være viktig ved spørsmål om gjenåpning av en straffesak. Opptak vil kunne lette domskrivingen, og kan tenkes å være til hjelp for ankeinstansens saksavgjørelser. Enn videre kan misforståelser som følge av språk- eller kulturforskjeller avdekkes.»

Komiteen oppfatter dette som å være en klar støtte til forslagsstillernes intensjon om bedre rettsikkerhet og mer effektiv gjennomføring av straffesaker spesielt. Komiteen legger til grunn at det her må sondres mellom straffesaker og sivile saker. Komiteen antar at forslagsstillerne ikke forutsetter at det skal foretas lyd- og bildeopptak av så godt som alle rettssaker, herunder både straffesaker og sivile saker. Komiteen viser til at det i straffeprosessloven legges stor vekt på umiddelbarhets- og muntlighetsprinsippet, og påleggene om løpende nedtegnelse av forklaringer fra parter og vitner er meget detaljerte, jf. straffeprosessloven kapittel 4. Komiteen antar for øvrig at opptak av dom i forhørsrett sannsynligvis er utenfor kjerneområdet for forslagsstillernes intensjon om bruk av lyd- og bildeopptak. Her foreligger som kjent et krav om at det

foreligger en uforbeholden tilståelse, altså at det ikke finnes uenighet om det forhold påtalemyndigheten har lagt til grunn. Komiteen viser til at motivet for mange til å akseptere forhørsrettsdom, er at dette oppfattes som en mer diskret løsning. Bevisstheten om at det skulle finnes opptak fra en slik sak vil, slik komiteen oppfatter det, kunne føre til færre slike forenklede retterganger, og kan dermed bidra til det motsatte av effektivisering. Komiteen viser også til at ankebehandlinger er ulike. Hensikten er å få prøve saken på nytt – noen ganger alle sider, andre ganger bare i delspørsmål. I sivile saker hvor dommeren er bundet av partenes anførsler, kan det nettopp være et poeng å få frem andre sider enn man klarte i underinstansen. Komiteen viser til at dette er forhold som ikke drøftes nærmere i statsrådets svar, men legger til grunn at slike presiseringer vil være nødvendige å foreta i departementets arbeid med disse problemstillingene. Komiteen er av den oppfatning at forslagsstillerne reiser en viktig problemstilling om hvordan vi organiserer våre rettsprosesser. Komiteen legger til grunn at bruk av lyd- og bildeopptak i straffesaker kan bidra til økt rettsikkerhet og mer effektiv gjennomføring av retts sakene. Samtidig viser komiteen til at innføring av lyd- og bildeopptak i retten vil kreve betydelige ressursøkninger til IKT i domstolene. Domstoladministrasjonen har beregnet at investeringene vil beløpe seg til om lag 285 mill. kroner, mens årlige merkostnader til drift og vedlikehold vil være om lag 70 mill. kroner. I tillegg vil det påløpe gjenanskaffelseskostnader på om lag 60 mill. kroner per år. Det vil ifølge Domstoladministrasjonen ta opp mot to år fra finansiering er på plass til løsninger kan bli realisert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at flertallet er positive til innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene, men vil samtidig understreke at investeringer i utstyr til lyd- og bildeopptak i retten må vurderes i forbindelse med de ordinære statsbudsjettprosessene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at domstolene står overfor betydelige utfordringer fremover, og viser blant annet i denne sammenheng til brev til justiskomiteen datert 18. oktober 2012 hvor lederne i de

største tingrettene og lederne i alle landets lagmannsretter etter møte med Domstoladministrasjonen påpeker konsekvensene av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2013. Disse medlemmer har merket seg deres påpekning av at budsjettforslaget vil innebære en betydelig bemanningsreduksjon i domstolene. Disse medlemmer er bekymret over deres advarsel om at dette vil føre til en klart redusert saksavviklingskapasitet, og derved gi ytterligere køer i domstolene. Disse medlemmer anmoder regjeringen om å følge denne utviklingen nøye, samtidig som den er opptatt av å finne måter å effektivisere domstolenes arbeid på.

I denne sammenheng viser disse medlemmer til forslaget om innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeid med innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene og legge frem egen sak om gjennomføring og finansiering av dette.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen igangsette arbeid med innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene og legge frem egen sak om gjennomføring og finansiering av dette.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:123 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen og Ulf Leirstein om innføring av lyd- og bildeopptak ved alle norske domstoler – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 13. november 2012

Jan Böhler
fung. leder

André Oktay Dahl
ordfører

Vedlegg**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 19. oktober 2012****Vedrørende representantforslag 8:123 (2011-2012) – innføring av lyd- og bildeopptak ved alle norske domstoler**

Jeg viser til justiskomiteens brev av 2. oktober 2012, der det bes om min uttalelse til representantforslag 8: 123 (2011–2012) om innføring av lyd- og bildeopptak ved alle norske domstoler. Representantforslaget er datert 23. mai 2012.

Forslaget som fremmes lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeid med innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene og fremme forslag med en finansieringsmodell for slik innføring.»

Innføring av lyd- og bildeopptak i domstolene har mange gode grunner for seg. I Prop. L 141 (2009–2010) Endringer i straffeprosessloven mv. uttalte departementet om lydopptak i straffesaker:

«Etter departementets syn taler rettssikkerhetsgrunner for at forklaringer avgitt under hovedforhandlingen i straffesaker bør sikres for ettertiden. Opptak av lyd, eventuelt sammen med bilde, gjør det mulig med konfrontasjon dersom forklaringen i ankeninstansen avviker fra det som er forklart tidligere. Opptak vil også kunne være viktig ved spørsmål om gjenåpning av en straffesak. Opptak vil kunne lette domskrivningen, og kan tenkes å være til hjelp for ankedomstolens sivilingsavgjørelser. Enn videre kan misforståelser som følge av språk- eller kulturforskjeller avdekkes.»

I NOU 2011:13 vurderte juryutvalget om det bør være adgang til å spille av opptak fra tingretten til erstatning for nye vitneavhør i lagmannsretten. Utvalget gikk inn for at det i særtilfeller, der det vil være en uforholdsmessig tung byrde for fornærmede å forklare seg på nytt, skal gis adgang til avspilling av lyd-

og bildeopptak fra førsteinstans under ankebehandlingen, forutsatt at avspillingen ikke går på bekostning av hensynet til saksopplysning. Utredningen hadde høringsfrist 1. mars 2012 og er under behandling i departementet.

Twisteloven trådte i kraft 1. januar 2008. § 13-7 regulerer opptak av parts- og vitneforklaringer i sivile saker. Hovedregelen er at det under hovedforhandlingen skal foretas opptak av parts- og vitne, jf. § 13-7 (1). Opptak kan utelates blant annet dersom retten ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak, jf. § 13-7(2).

Domstoladministrasjonen oversendte rapporten «Lyd- og bildeopptak fra parts- og vitneforklaringer i retten» til departementet i fjor. Domstoladministrasjonen tilrår som et utgangspunkt at syv av ti retts-saler utstyres for opptak av lyd og bilde, mens øvrige saler utstyres for opptak av lyd. Videre at alle domstoler må utstyres med mobilt utstyr for opptak av lyd i saker som settes utenfor domstolens lokaler, noe det er særlig behov for i jordskiftedomstolene.

Innføring av lyd- og bildeopptak i retten vil kreve betydelige økninger i ressursbehovet til IKT i domstolene. Domstoladministrasjonen har beregnet at investeringene vil beløpe seg til om lag 285 millioner kroner, mens årlige merkostnader til drift og vedlikehold vil være om lag 70 millioner kroner. I tillegg vil det påløpe gjenanskaffelseskostnader på om lag 60 millioner kroner per år. Det vil ifølge Domstoladministrasjonen ta opp mot to år fra finansiering er på plass til løsninger kan bli realisert.

Investeringer i utstyr til lyd- og bildeopptak i retten må vurderes i forbindelse med de ordinære statsbudsjettprosessene.

